

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE WEE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr P. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijst, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; E. Visser, Arnhem; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielinga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Broekstraat 14, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes

Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitenland en Ned-India f7.50 per jaar.

Advertentie: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD. De Bergrede II. — Uit de Schrift: Onkunde der wereld (1 Joh. 3:1b). — Kerkelijk Leven: Synode-indrukken, XXII. Het eerste schaap. Het aantal nieuwe theologische studenten. — Geestelijke Adviezen: Advertenties in „nauwkeurig“ bladen. — Literatuur en Kunst: De nieuwste „Rome“. — Het dagboek van Pierre Lodi III. — Het Boek van de Week — Perzschouw — Kerknieuws — Advertenties.

DE BERGREDE.

II.

De heilige apostel Matthäus heeft aan zijn Evangelie zelf een inleiding gegeven.

Tot vijfmaal toe (7:28; 11:1; 13:53; 19:1; 26:1) schrijft hij na een redevoering van onzen Heiland te hebben medegedeeld: En het is geschied, als Jezus deze woorden gezegd had of een dergelijke uitdrukking, terwijl hij dan daarna het verhaal der gebeurtenissen vervolgt.

Natuurlijk is dat opzettelijk aldus door den Evangelist gedaan en geeft hij ons op deze wijze een blik in den bouw van zijn evangelie. Immers ziet men verder toe, dan blijkt het, dat — we spreken nu over het evangelie van Johannes niet — noch bij Markus noch bij Lukas zoo vaak een langer spreken van Jezus tot de schare of tot de discipelen is vermeld. En dat niet alleen. Maar op dezelfde wijze, als we de lange toespraken lezen, die Jezus hield tot de Zijnen, worden ons ook series gebeurtenissen opgeteekend.

Nemen we een voorbeeld in de onmiddellijke nabijheid van de Bergrede. In Matth. 8 en 9 worden ons verschillende wonderen van den Heiland beschreven. Die aan het begin van Matth. 8 zijn in verband gebracht met Jezus' spreken op den berg — we laten nu de vraag onbeantwoord, of Matthäus' tijdsbepalingen bedoelen te zeggen, dat elke tusschenruimte ontbreekt — maar dan volgen er in ieder geval andere, waarbij dit verband ten eenenmale ontbreekt. Matthäus laat volstrekt niet het één in tijd op het ander volgen, hij ordent de feiten niet naar tijdsorde, doch voegt bijeen, wat zakelijk bij elkander hoort.

Wanneer we nu bij de gebeurtenissen onafwijsbaar tot de slotsom moeten komen, het is Matthäus' bedoeling naar den wil des Heeren ons een inzicht te geven in het werk van Christus; bepaald zijn bedoeling om aan te wijzen, dat door Hem de Schriften worden vervuld en dat Hij daarom is de Messias aan de vaders beloofd, dan rijst de vraag: geldt van de woorden van Jezus niet hetzelfde, wat van de daden geldt, heeft Matthäus ook hier soms de zakelijke orde in acht genomen en wil hij met een stuk als de Bergrede te geven, allermint verklaren, dat Jezus zoo bij een bepaalde gelegenheid heeft gesproken.

Die vraag is niet zonder betekenis.

Goede uitlegging houdt altijd rekening met het verband, vraagt naar den overgang van het één woord naar het andere. Doch wanneer nu moest worden vastgesteld, dat we in de Bergrede niet hebben te zien één doorlopend betoog, doch de samenvoeging van woorden uit verschillende gelegenheden gesproken, dan kan uit den aard der zaak niet worden gezocht naar één beginsel, dat heel het betoog moet beheerschen.

Nu komt er inderdaad in het Evangelie naar Matthäus wel een redevoering voor, die moeilijk door Jezus zoo achter elkaar kan zijn uitgesproken, als ze ons nu is opgeteekend.

We wijzen hier op Matth. 10, daar is bij vs 16 duidelijk een overgang. Het eerste gedeelte van dit hoofdstuk handelt Jezus zeer bepaald, over hetgeen de discipelen hebben te doen en over hetgeen hun overkomen zal op den tocht, dien ze nu op het bevel van den Heiland door het Joodsche land moeten ondernemen.

Maar na vs 16 komen ook andere dingen aan de orde. Al dadelijk in vs 17 en 18 is sprake van het overgeleverd worden, van het gesteld worden voor stadhouders en koningen, terwijl er dan zelfs volgt: hun en den heidenen tot getuigenis. Al deze dingen hebben niet plaats gegerepen op

de eerste reis, die de apostelen maakten door het heilige land. Ja zelfs, konden de apostelen op dit oogenblik moeilijk denken aan de heidenen, nu het werk onder het Joodsche volk nog maar juist was aangevangen. Zoo komen we als vanzelf tot de mogelijkheid, dat Matthäus hier samen voegde, wat Jezus sprak in verband met de eerste uitzending der discipelen en hetgeen Hij later heeft gezegd aangaande het werk, dat ze in de wereld zouden hebben te doen.

Een dergelijke mogelijkheid zou ook bij de Bergrede kunnen bestaan. Daarbij kan er dan terstond op gewezen worden, dat Lukas dezelfde prediking van Jezus ons mededeelt in verschillende pericopen.

* * *

Nu geloven we evenwel, dat bij de Bergrede laat ons zeggen een dergelijke verdeeling moet afgewezen worden.

In de eerste plaats, omdat zulk een in stukken breken hier niet noodig is.

Juiste exegese maakt geen moeilijkheden, ze vindt er genoeg, die moeten worden verklaard. Welnu, wanneer we de Bergrede lezen in Matth. 5-7, dan is er geen enkel oogenblik, dat we, als bij Matth. 10, moeten zeggen, wat nu volgt sluit niet meer bij het voorafgaande aan. Heel de rede draagt één en hetzelfde karakter. Er zijn geen overgangen, die de vraag doen rijzen, kan dit wel op het voorafgaande volgen. De rede is niet te lang, zoodanig ze niet in eenen door Jezus zou zijn kunnen gehouden. De rede past — we zullen dit nog nader hebben aan te toonen — uitstekend in deze periode van Jezus' prediking.

Er is dan ook eigenlijk slechts één argument, dat hier van betekenis is. We noemden het reeds: hoe te verklaren, dat Lukas dezelfde woorden van Jezus bij verschillende gelegenheden heeft opgeteekend.

Daarop is zeer wel een antwoord te geven, een antwoord, dat ons in aanraking brengt met één van de moeilijkste vragen, waarvoor de Nieuw-Testamentische wetenschap zich ziet gesteld.

We hebben in onzen Bijbel vier Evangelien. Ieder ziet terstond, dat wanneer men een inleiding maken wil, Johannes aan de eene zijde komt te staan, Matthäus, Markus en Lukas, die we dan ook samen de Synoptische Evangelien noemen, aan de andere. Tusschen de drie Synoptici nu is groote gelijkheid. Men in de lijdensgeschiedenis loopen ze vrijwel evenwijdig. Ook in andere gedeelten valt ieder op, hoezeer ze overeenstemmen. Een overeenstemming, die niet alleen bestaat ten opzichte van den zakelijken inhoud, maar die zich ook uitstrekt tot den vorm, tot de woorden, waarin de geschiedenis wordt verhaald, tot den vorm der uitspraken, die door Jezus Christus zijn gegeven. Wanneer men nu daarbij nog in het oog houdt, dat Jezus en Zijn apostelen in de Arameesche taal hun woorden hebben gesproken en dat de Evangelisten ze moesten overbrengen in het Grieksch, waardoor het uit den aard der zaak mogelijk werd, dat hetzelfde woord er in het ene evangelie ietwat anders uitziet dan in een ander, dan zal men moeten toestemmen, dat er een groot deel der woorden van Jezus in alle drie de Evangelien op geheel dezelfde wijze is weergegeven.

Maar bij al die gelijkheid treffen toch ook weer merkwaardige verschillen. We hebben nu niet daarop het oog, dat de ene evangelist dingen vermeldt, die in een ander evangelie ontbreken, maar bedoelen meer bepaald, dat de woorden, die Matthäus verhaalt als bij de ene gelegenheid te zijn gesproken, door Lukas op een geheel andere plaats worden gezet. Hier zijn we weer bij de Bergrede, want zoo is het ook bij haar het geval.

Nu staan we hier voor één verschijnsel, dat niet op zichzelf staat. Om niet te breed te worden, bepalen we er ons thans toe op te merken, dat we hetzelfde verschijnsel ook binnen één Evangelie vinden, d.w.z. één en hetzelfde woord van Jezus komt in één en hetzelfde Evangelie voor op meer dan één plaats. Zoo is b.v. Matth. 5:29 en

30 — Matth. 18:8 en 9; Matth. 5:32 — Matth. 19:9; Matth. 7:16 — 18 — Matth. 12:33 — 35. Dit zijn slechts enkele voorbeelden, die we opzettelijk aan de Bergrede ontleenen. Er komen veel meer gevallen voor. Kleine verschillen blijven daarbij buiten beschouwing.

Vanzelf rijst de vraag, hoe is zulk een verschijnsel te verklaren. De moderne kritiek is er vaak spoedig bij geweest om aan dubbelten te denken, d.w.z. om te beweren, dat een van de twee plaatsen, die hetzelfde woord geven, onecht moest zijn. Historisch onderzoek wijst andere wegen.

Het is een merkwaardig verschijnsel, dat terwijl onze tijd in het algemeen het individueel, het persoonlijke het hoogste stelt, in de dagen van Christus' rondwandeling op aarde het stersotype in vele kringen, m.n. op het gebied van de religie, in ere was. We vinden het in liturgien van Grieken en Romeinen, we vinden het in de schilderkunst der catacomben, waar dezelfde typen telkens terugkeeren, we vinden het in Palestina, m.n. in het onderwijs der Schriftgeleerden. Voor hen was de vorm van niet minder betekenis dan de inhoud. En ze dringen er bij hun leerlingen op aan, dat ze niet alleen de woorden der Schrift, maar ook de overleveringen der ouden zouden opnemen en verder brengen in precies denzelfden vorm, waarin ze ze ontvangen hadden en wel in de eerste plaats mondeling. Om dit te bereiken werden dezelfde woorden altijd weer ingeprent. En het onderwijs der Schriftgeleerden werkt met de gedurige herhaling.

Jezus heeft aan Zijn apostelen geen letter schrift nagelaten. Men kan de vraag stellen, hoe hebben ze later al die woorden van hun Goddelijken Meester weten waar te geven? Een antwoord: door de indachtigmakende genade van den Heiligen Geest, is juist, mits men het slechts niet zoo opvatte, dat de Geest van God de woorden, lang vergeten, plotseling weer deed opkomen in het geheugen. Dat zou een al te mechanische opvatting zijn. Liever zien we het dan ook anders: N.l. zoo, dat Jezus in aansluiting aan de gewoonten van Zijn tijd hetzelfde woord bij meer dan één gelegenheid sprak en dat zoo in de eerste plaats de apostelen, die een dergelijk onderwijs verwachten, door Hem werden voorbereid, God de Heilige Geest waarborgde de onvervalsche bewaring. Nemen we dit aan, dan is al dadelijk verklaard, waarom één uitspraak des Heeren in één evangelie meer dan eens kan voorkomen.

Maar ook kan worden verklaard, hoe het komt, dat woorden, die we bij Matthäus in de Bergrede vinden, door Lukas bij een andere gelegenheid worden gesteld. Jezus heeft zo meer dan eens gesproken. Het is hier niet de plaats om de gansche Bergrede te vergelijken met de overeenkomstige plaatsen bij Lukas om ons van elk in het bijzonder rekenschap te geven, waarom de weergave bij Matthäus zus en bij Lukas zoo is. Het gaat hier om het algemeene beginsel.

Zoo zijn we gekomen tot het resultaat. We vinden bij Matthäus een lange redevoering van Jezus, die zoo gegeven wordt, alsof Jezus haar bij een gelegenheid had uitgesproken. In de rede zelf vinden we geen overwegende bezwaren om haar te houden voor een betoog uit één stuk. Over den gang daarin, hebben we nog te spreken. Het bezwaar, dat Lukas verspreid biedt, wat Matthäus aan één geeft, behoeft niet te gelden.

Daarom houden we vast, dat de Bergrede een redevoering is, die Jezus bij het begin van Zijn werkzaamheid op aarde heeft uitgesproken.

F. W. GROSHEIDE.

UIT DE SCHRIFT.

Onkunde der wereld.

Daarom kent ons de wereld niet, omdat zij Hem niet kent. 1 Joh. 3:1b.

„Omdat zij Hem niet kent“.

Men neme dit woord niet maar in 't algemeen.

doch in die eigenaardige betekenissen, die het verkrijgt in samenhang met het onmiddellijk voorafgaande: „Ziet hoe groote liefde“....

De apostel heeft gesproken over de godelooze ontferming, waardoor de Heere, zonder enige aanleiding in den mensch te zien, alleen uit vrije genade. Zieh tot den goddelooze nederhoog om hem aan te nemen tot Zijn kind.

„Ziet hoe groote liefde ons de Vader gegeven heeft, namelijk dat wij kinderen Gods zouden genaamd worden.“ En als hij dan daarna zegt, dat de wereld Hem, dien Vader, niet kent, dan bedoelt hij ongetwijfeld, dat zij Hem daarin niet kent, — in die groote liefde, in die vrije ontferming.

Hoeveel de wereld aangaande God, ook uit Zijn Woord, moge weten, — dit heilgeheim blijft buiten haar gezichtskring, dat er een God is, die, zonder enige waardigheid of aantrekkelijkheid in het schepsel te zien, alleen uit de vrijmacht Zijner liefde, Zieh met den zondaar verzoent. Niet, dat dit mysterie wel zou opgeklaard zijn voor Gods kind. Verre van dat. Het blijft ook hem een wonder, dat hij nooit zal begrijpen. Zelfs een engel kan het niet verklaren. Maar al zal Gods kind dit goddelijk geheim der groote liefde niet begrijpen, kennen doet hij het wel; hij gelooft en ervaart het; hij heeft er de werkelijkheid van aan zijne ziel onderzocht; hij heeft die vrijmachtige liefde gesmaakt, en zij is hem ten troost geworden in leven en sterven. Zoals wij een bron niet kunnen begrijpen, niet in hare verborgen aderen kunnen nasporen en ten einde toe verklaren, maar haar wel kunnen kennen, als we ons dorstig buigen om uit den uitvlietenden stroom te drinken. Dit laatste doet de wereld niet, en daarom kent zij God niet als de eenige, soevereine Fontein van zondarsliefde. Zij blijft buiten die liefde staan. God in Zijne liefde is haar een vreemde. De natuurlijke mensch verstaat niet de dingen, die des Geestes Gods zijn.

* * *

Zietdaar de oorzaak waarom de wereld vreemd staat tegenover het volk van God.

„Daarom kent ons de wereld niet, omdat zij Hem niet kent.“ Wie de liefde Gods niet verstaat, kan ook de kinderen niet verstaan, die uit die liefde geboren zijn.

Dat er een volk is, 't welk zijn hoogst geluk vindt in den dienst van dien God, die het in vrije ontferming uit de duisternis trok tot Zijn wonderbaar licht; dat dit volk geen smaak meer heeft in de schatten dezer wereld; dat het met die wereld niet mee doet; de genoegens van die wereld niet kan waardeeren en op bijna elk terrein anders denkt en andere beginselen huldigt — ziet, dat kan de wereld niet verstaan. Zij schrijft het toe aan bekrompenheid, en eigengerechtigheid. Zij kent Gods liefde niet, en daarom verstaat zij de vreugde niet, die er voor Gods kind ligt in den heerlijken dienst van die liefde. „Daarom kent ons de wereld niet, omdat zij Hem niet kent.“

Dat een Christen in zonde kan vallen, zichzelf en den naam des Heeren schande aandoen, en dan toch een kind van God kan blijven, en straks in berouw en geloof zich weer kan opheffen en roemen in de zaligheid, — daar ergert de wereld zich aan, daar smaakt ze op. Zij kent de vrije gave van Gods liefde aan schuldigen niet, en daarom verstaat ze een zondaar niet, die zich vastklemt en opricht aan eene liefde, die goddeloozen rechtvaardigt. „Daarom kent ons de wereld niet, omdat zij Hem niet kent.“

Zij de gemeente des Heeren gelooft. De onkunde der wereld bezorgt haar wel achteruitzetting, hoort, beleediging; zoowel in het persoonlijk leven, als op maatschappelijk, staatkundig, wetenschappelijk en ander terrein komt het uit. Maar de kinderen hebben dat gemeen met hun Vader; zij worden ook daarin Hem gelijkvormig. Zij moeten deze onkunde der wereld hoogerop zoeken; dan kunnen zij haar wel dragen. „Daarom kent ons de wereld niet, omdat zij Hem niet kent.“

* * *

Kent de wereld ook u niet, mijn lezer? Er is helaas somtijds bij hen, die den naam van den God der liefde aan het voorhoofd dragen, een zoeken om bij de wereld gekend en gewaardeerd te worden; eene begeerte om daar toegejuicht en geprezen te zijn als ruim van opvatting, en breed van standpunt. Ook dat wordt op allerlei gebied gezien.

Zie men wel toe. Het is geen gunstig teken, de goedkeuring der wereld te genieten en door haar gekend en verstaan te worden. Wie de groote liefde Gods ervaart, heeft genieting genoeg om het handgeklap der wereld te kunnen missen.

Onderzoekte men zich dan wel. Dat de wereld ons goed kent, is een bewijs, dat wij de wereld goed kennen. Het zou kunnen zijn, dat wij met ons hart nog in die wereld leefden. En dan zouden we straks met die wereld geoordeeld worden.

Zoek dan Hem, uwen God, te kennen in Zijne groote liefde, opdat gij niet door de wereld als tot haar behoorend, maar door den Vader als Zijn kind gekend wordt.

V. A.

KERKELIJK LEVEN.

Synode-indrukken.

XXII.

Niet door de Synode voorgelegd.

Nog even moeten we terugkomen op de kwestie, dat Ds Van Duin zelf zijn verklaring had opgesteld en dat niet de Synode hem een geleekende verklaring voorlees.

Wij doen dat om een heel prozaische reden. Bij vergissing bleef n.l. een bladzijde van onze vorige copie op onze schrijftafel liggen.

Ter drukkerij heeft men zich daaruit door weglating van eenige zinnen heel handig weten te redden.

Gaarne brengen we daarvoor ons compliment. Alleen voor hem, die zeer nauwkeurig las, was het merkbaar, dat er iets uit was weggevalen. Slechts in één zinsnede hakte het.

Wij laten die nu maar als een rebus staan en zullen geen tijd verliezen met korrektie aan te brengen.

Liever voeren we nog het argument aan, dat in het vorig nummer onwillekeurig werd verzwegen. Dit is de zaak.

Mr Knibbe meent, dat de Synode door haar handelwijze ten opzichte van Ds van Duin feitelijk tegenover hem bakzeil heeft gehaald.

Reeds wezen we er op, hoe zonderling deze redeneering is.

Immers, de Synode heeft zijn bezwaar uitdrukkelijk afgewezen.

Mr Knibbe kent de Synode al heel slecht, als hij gelooft, dat zij kort daarop praktisch toch tot zijn gevoelen zal overloopen.

Het is niet aardig en ook niet waardig van hem om zóó over de Synode te denken.

Zij zou dan wel haar ongelijk hebben gevoeld, maar niet hebben erkend.

Dat zou al heel klein zijn geweest.

Tot zoo iets mag geen Gereformeerde een Synode in staat achten.

Neen, de Synode gaf haar recht niet prijs.

Het ging er slechts over of zij in de gegeven omstandigheden van haar recht gebruik wilde maken.

Wie op een oogenblik zijn recht niet doet gelden, legt daardoor toch niet de bekentenis af, dat hij er geen recht toe heeft.

Wanneer Mr Knibbe iemand, die hem beleedigt, niet gerechtelijk laat vervolgen, houdt dat immers niet in, dat hij daarmee erkent het recht ertoe te missen?

Zeker, Mr Knibbe verkeerde in den waan, dat de Synode het eischen van onderteekening eener door haar opgestelde verklaring tot methode had verheven.

Maar dat was een van de vele misverstanden, welke er bij hem heerschen.

Doch — zal men vragen — waarom is dan zoo ook niet bij Dr Geelkerken gehandeld?

Waarom stond de Synode bij hem wel op haar recht en bij Ds van Duin niet?

Die vraag is niet heelemaal juist gesteld.

Het „staan op haar recht“ kan zeer verkeerd worden opgevat.

Had Dr Geelkerken zelf aan de Synode een onderteekende verklaring voorgelegd, welke algeheele bevrediging schonk, dan, men kan ervan op aan, zou de Synode ook niet op haar strakke recht hebben gestaan.

Maar zulk een verklaring werd haar niet aangeboden.

Dat is juist een der groote verschilpunten tusschen de zaak-Geelkerken en de zaak-Van Duin.

Ware ook Ds Van Duin met zulk een verklaring niet gekomen, dan zou zonder eenigen twijfel de Synode met hem denzelfden weg hebben bewandeld als met Dr Geelkerken.

Zelfs van een schijn of schaduw van onbillijkheid is hier geen sprake.

Dat de Synode „water in den wijn“ zou hebben gedaan — gelijk het ergens heette — is geheel en al uit de lucht gegrepen.

De zaak-Ds Brussaard.

De zaak van Ds Brussaard draagt een ander karakter dan die van Ds van Duin.

Die van Ds Van Duin was in haar geheel naar de Generale Synode doorgezonden, opdat die er over zou beslissen.

Omtrent Ds Brussaard wist de Synode slechts, dat er eerst met hem was gehandeld tegelijk met Ds van den Brink, dat later echter zijn houding en die van Ds van den Brink zeer uiteenliepen, dat evenwel Ds Brussaard op de Classis Haarlem het verlangen had te kunnen gegeven om zijn bezwaren ter Synode uit te spreken en dat in de Classis de wensch leefde, dat aan dit verlangen zou worden voldaan.

Reeds was het advies van de Deputaten der Synode in deze aangelegenheden ingeroepen.

En waar nu de Synode de handelingen van deze Deputaten goedkeurde, was het tot op zekere hoogte een zaak van de Synode zelf geworden.

De uitnodiging, welke aan Ds Brussaard ge-

zonden werd, zijn bericht, dat hij in die week verhinderd was wegens ambtsbezigheden, zijn verzending van een brief, welke de Synode vóór haar uiteengaan in diezelfde week niet bereikte, kunnen we gevoelig passeeren.

Ook weet men reeds uit de aagbladen, dat Ds Brussaard ruime gelegenheid ontving zich uit te spreken, hoe hem daarna door eenige Synode-leden vragen werden gesteld, hoe Prof. Ridderbos in een schitterende improvisatie namens de Synode Ds Brussaard toesprak ten einde zijn bezwaren zoo mogelijk weg te nemen, hoe 's avonds Ds Brussaard andermaal het woord kreeg en verklaarde, dat er inderdaad bezwaren bij hem waren weggevallen, maar dat hij er ook nog eenige had overgehouden, welke hij nader toelichtte en hoe Prof. Ridderbos ten slotte repliceerde en poogde hem ook van de resterende bezwaren ontheffen.

Hoewel dit alles in comité-generaal was afgehandeld, kreeg het door het verder verloop van deze zaak algemeene bekendheid.

Wat toch was het geval?

De Synode stelde er prijs op, dat Ds Brussaard de bezwaren, welke na de saamspreking nog bij hem waren overgebleven, schriftelijk te formuleeren.

Twee Deputaten brachten hem in zijn hotel den wensch der Synode over en hij was bereid er aan te voldoen.

Op den afgesproken tijd was echter zijn antwoord nog niet binnen.

De Synode besloot toen om het stuk, zoolwa het zou zijn toegezonden, in handen van een commissie te stellen, die er op de voortgezette Synode over zou rapporteeren.

Hoe lang er nog gewacht werd en hoe een onderling-koerier het verwachte bracht, hebben ook wij zelf uit de bladen moeten lezen.

Na het besluit der Synode vonden wij voor ons persoonlijk het wachten vrij onvruchtbaar en thuis lag er een stapel werk, die om opruiming riep.

Zoo hebben wij dan van dit alles geen indrukken.

Blijkbaar is een misverstand de zaak komen verstoren.

Ds Brussaard schijnt het verzoek der Synode zóó te hebben opgevat, als zou zij de heele discussie ter vergadering schriftelijk gerepeteerd willen zien.

Daarom moet Ds Brussaard niet de bezwaren, welke hem nog restten, maar al wat hij in eerste instantie gesproken heeft, op schrift hebben gebracht en in de verwachting leven, dat Prof. Ridderbos en de vragers evenzoo zullen doen, om daarna op dezelfde wijze de discussie in tweede instantie te bewerken.

Toch was dat de bedoeling der Synode niet.

Wel hoorden we in partikuliere gesprekken die idee lanceeren, maar de Synode zelf besloot anders. En o.i. terecht.

Voor de Synode kan het toch alleen maar belang hebben, welke bezwaren thans nog Ds Brussaard drukken, niet, welke hij eerst gehad heeft.

Daarenboven is dat op schrift brengen van een gevoerde discussie een proof, waarvan men bijna te voren weet, dat ze niet slaagt.

Men moet een ijzersterk geheugen hebben om zich precies te herinneren, hoe men zich heeft uitgedrukt.

Een kleine verandering in zinswending bij de weergave, kan het onmogelijk maken voor iemand, die in discussie trad, om wat hij sprak, schriftelijk te herhalen.

Zulke veranderingen zijn schier onvermijdelijk. Maar dan loopt ook de heele repetitie in de war.

Wil men een discussie zuiver weergeven, dan moet men haar stenografisch laten opnemen.

En dan moet men nog eerste-klas-stenografen hebben ook.

Doch elke andere dokumentatie van een discussie heeft voor een Synode weinig zin.

Het is jammer, dat dit misverstand is gerezen. Ds Brussaard heeft in die dagen ongetwijfeld hard gearbeid.

Verschillende Synode-leden zagen kostelijken tijd verloren gaan.

Maar tegen misverstanden zijn wij wel bestand. Die zijn onder ons gemakkelijk weg te nemen.

Op de Synodale zittingen tegen het eind van deze maand zal het been wel in het lid worden gebracht.

Over den aard van Ds Brussaard's bezwaren mogen wij ons vanzelf niet onthouden.

Wel poogt men in de schismatieke pers hierover den volke in te lichten.

Doch het is het beste om zich ten opzichte hiervan wat gereserveerd te loonen.

De zaak-Ds Vermaat.

Ook Ds Vermaat was genoodigd om ter Synode te komen.

Weer bereidwillig nam hij de uitnodiging aan. Reeds had hij een bezwaarschrift ingezonden.

De dogmatisch-exegetische commissie wilde gaarne hierover meer licht ontvangen.

Zoo verscheen hij dan in de vergadering van deze Commissie.

Men had van hem een bepaald gravamen verwacht. Doch zijn bezwaarschrift — er is in publieke zitting over gerapporteerd en daarom kan er hier het een en ander uit worden medegedeeld, richtte

zich niet
beslissing
zoodanige
vastlegging
van vrije
de vrijheid
blikaties,
heest te l
muleering
in deze
Zelf hadd
lingen va
zij aan h
Synode w
reeds h
tas prop
Dit idee
Wel kan
ordelijke
de Synod
indien zij
gebonden
heeft bij
om zich
geloacht
kend. In
geoorloof
Ook pr
waarmee
Gereform
eenheid
Voorts
herderlijk
term „W
wat te
schrift.
tenschap
het Oud
Wat is i
ondersch
zinniglij
gegevens
haar nie
verantwo
vatting v
Waar
werd ge
bedienen
goed ons
In het
was opg
bezwaars
ondersch
bezwaars
zelf uit
De vo
nomen:
Ten
bezwaars
en „euk
naam“
af te
drukkin
in het
Bolswa
verklart
zinnig
punten
besliss
grondsl
liervat
Makkun
doen, i
Wie d
te bewe
en „wat
De pe
op alle
indruk.
Toch
Als h
haar h
van Ds
ben ge
Maar
des me
mocht,
Dat d
hierin
nog in
om adv
Synode
Ook
Vol I
bele ho
van Ma
classis
matisch
aangene
Meer
Het
Men
logen d
het vo
Toch
Altha
te hees
Hij l